Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2020. gada 16. jūlijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Regula (ES) Nr. 650/2012 – Piemērošanas joma – Jēdziens "mantošana, kurai ir pārrobežu elementi" – Jēdziens "mirušā pastāvīgā dzīvesvieta" – 3. panta 2. punkts – Jēdziens "tiesa" – Notāru pienākums ievērot noteikumus par jurisdikciju – 3. panta 1. punkta g) un i) apakšpunkts – Jēdzieni "nolēmums" un "publisks akts" – 5., 7. un 22. pants – Vienošanās par tiesas izvēli un mantošanai piemērojamo tiesību aktu izvēli – 83. panta 2. un 4. punkts – Pārejas noteikumi

Lietā C-80/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2019. gada 17. janvārī un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 4. februārī, tiesvedībā, ko ierosinājusi

**E. E.,**

piedaloties

***Kauno miesto 4-ojo Notaro Biuro notarė Virginija Jarienė,***

**K.-D. E.,**

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši M. Safjans [*M. Safjan*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente) un N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],

ģenerāladvokāts: M. Kamposs Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretāre: S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2020. gada 16. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– Lietuvas valdības vārdā – *V. Kazlauskaitė-Švenčionienė* un *V. Vasiliauskienė*, kā arī *K. Dieninis*, pārstāvji,

– Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, kā arī *A. Kasalická*, pārstāvji,

– Spānijas valdības vārdā – *S. Jiménez García* un *J. Rodríguez de la Rúa Puig*, kā arī *S. Centeno Huerta*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – lietuviešu.

– Ungārijas valdības vārdā - *M. Z. Fehér* un *D. R. Gesztelyi*, pārstāvji,

– Austrijas valdības vārdā – *J. Schmoll* un *G. Hesse*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin* un *S. L. Kalėda*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2020. gada 26. marta tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

## Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (OV 2012, L 201, 107. lpp., un kļūdu labojumi – OV 2012, L 344, 3. lpp.; OV 2013, L 60, 140. lpp., un OV 2019, L 243, 9. lpp.) 3. panta 1. punkta g) un i) apakšpunktu un 2. punkta pirmo daļu, 4., 5., 7., 22. un 59. pantu, kā arī šīs regulas piemērošanas jomu.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar E. E. uzsākto procesu nolūkā saņemt mantošanas apliecību, ko pēc viņa mātes nāves Vācijā izsniedzis Kauņā (Lietuva) reģistrēts notārs.

### Atbilstošās tiesību normas

#### *Savienības tiesības*

3 Saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 1., 7., 20., 22.–24, 29., 32., 37., 39., 59., 61. un 67. apsvērumu:

“(1) Savienība ir izvirzījusi mērķi uzturēt un attīstīt brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kurā ir nodrošināta personu brīva pārvietošanās. Lai pakāpeniski izveidotu šādu telpu, Savienībai ir jāpieņem pasākumi, kas attiecas uz tiesu iestāžu sadarbību civillietās, kurās ir pārrobežu elementi, jo īpaši tad, kad tas nepieciešams iekšējā tirgus pienācīgai darbībai.

[..]

(7) Būtu jāveicina iekšējā tirgus pienācīga darbība, novēršot šķēršļus, ko saistībā ar personu brīvu pārvietošanos rada grūtības izmantot savas tiesības attiecībā uz mantošanu, kurai ir pārrobežu elementi. [..]

[..]

(20) Šajā regulā būtu jāņem vērā dalībvalstīs mantošanas lietu risināšanai piemērotās dažādās sistēmas. Tādēļ šajā regulā jēdziens “tiesa” būtu jāsaprot paplašināti, lai aptvertu ne tikai tiesas šā vārda tiešajā nozīmē – kuras veic tiesas funkcijas, bet arī dažu dalībvalstu notārus un reģistrēšanas iestādes, kas konkrētās mantošanas lietās līdzīgi tiesām pilda tiesas funkcijas, un notārus un tiesību speciālistus, kas dažās dalībvalstīs saskaņā ar tiesas deleģētām pilnvarām konkrētā mantošanas lietā pilda tiesas funkcijas. Šajā regulā izklāstītajiem noteikumiem par jurisdikciju vajadzētu būt saistošiem visām tiesām, kā tās definētas šajā regulā. Un pretēji – jēdzienam “tiesa” nebūtu jāaptver kādas dalībvalsts ārpustiesas iestādes, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir pilnvarotas nodarboties ar mantošanas lietām, piemēram, notārus vairākumā dalībvalstu, ja tie nepilda tiesas funkcijas, kā tas parasti ir.

[..]

(22) Dalībvalstīs mantošanas lietās notāru izdotu aktu apritei būtu jānotiek saskaņā ar šo regulu. Ja notāri pilda tiesas funkcijas, viņiem ir saistoši noteikumi par jurisdikciju un to izdoto lēmumu apritei būtu jānotiek saskaņā ar noteikumiem par nolēmumu atzīšanu, izpildāmību un izpildi. Ja notāri nepilda tiesas funkcijas, noteikumi par jurisdikciju viņiem nav saistoši un to izdoto publisko aktu apritei būtu jānotiek saskaņā ar noteikumiem par publiskiem aktiem.

(23) Ņemot vērā iedzīvotāju arvien pieaugošo mobilitāti un lai Savienībā nodrošinātu pareizu tiesu organizāciju, un reālu piesaisti starp mantojumu un dalībvalsti, kurā īsteno jurisdikciju, šajā regulā būtu jāparedz, ka vispārējs piesaistes kritērijs, lai noteiktu gan jurisdikciju, gan piemērojamos tiesību aktus, ir mirušā pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī. Lai noteiktu pastāvīgo dzīvesvietu, iestādei, kura nodarbojas ar mantošanas lietu, būtu vispārēji jāizvērtē mirušā dzīves apstākļi gados pirms viņa nāves un nāves brīdī, ņemot vērā visus attiecīgos faktiskos apstākļus, jo īpaši mirušā uzturēšanās attiecīgajā valstī ilgumu un regularitāti, kā arī šādas uzturēšanās apstākļus un iemeslus. Šādi noteiktai pastāvīgajai dzīvesvietai būtu jāatspoguļo cieša un stabila saikne ar attiecīgo valsti, ievērojot šīs regulas īpašos mērķus.

(24) Dažos gadījumos noteikt mirušā pastāvīgo dzīvesvietu varētu būt sarežģīti. Tāds jo īpaši varētu būt gadījums, kad mirušais profesionālu vai ekonomisku iemeslu dēļ bija devies dzīvot uz citu valsti, lai tur strādātu, dažkārt uz ilgu laiku, bet bija saglabājis ciešu un stabilu saikni ar savu izcelsmes valsti. Šādā gadījumā atkarībā no lietas apstākļiem varētu uzskatīt, ka mirušā pastāvīgā dzīvesvieta joprojām ir bijusi viņa izcelsmes valsts, kurā atradās viņa ģimenes interešu centrs un norisinājās viņa sociālā dzīve. Citi sarežģīti gadījumi var būt tādi, kad mirušais dzīvojis pārmaiņus vairākās valstīs vai arī ceļojis no valsts uz valsti, nevienā no tām neapmetoties uz pastāvīgu dzīvi. Ja mirušais bijis kādas minētās valsts pilsonis vai arī kādā no minētajām valstīm atradusies visa viņa galvenā manta, tad viņa pilsonība vai minētās mantas atrašanās vieta varētu būt īpašs faktors visu faktisko apstākļu vispārējā izvērtēšanā.

[..]

(29) Ja tiesa uzsākusi tiesvedību mantošanas lietā pēc savas iniciatīvas, kā tas ir dažās dalībvalstīs, minētajai tiesai būtu jāizbeidz tiesvedība, ja puses vienojas mantošanu nokārtot miermīlīgi ārpustiesas vienošanās ceļā dalībvalstī, kuras tiesību akti tika izraudzīti. Ja tiesvedību mantošanas lietā tiesa nav uzsākusi pēc savas iniciatīvas, šai regulai nebūtu jāliedz pusēm mantošanu nokārtot miermīlīgi ārpustiesas vienošanās ceļā, piemēram, pie notāra, viņu izvēlētā dalībvalstī, ja tas ir iespējams atbilstīgi minētās dalībvalsts tiesību aktiem. Tā tam būtu jābūt arī gadījumā, ja mantošanai piemērojamie tiesību akti nav minētās dalībvalsts tiesību akti.

[..]

(32) Lai vienkāršotu to mantinieku un legātāru situāciju, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā izskata vai izskatīs mantošanas lietu, ar šo regulu jebkurai personai, kurai saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem ir tiesības sniegt paziņojumus par mantojuma, legāta vai neatņemamās daļas pieņemšanu vai atraidīšanu, vai attiecībā uz savas atbildības ierobežošanu par mantojuma parādiem, būtu jāļauj sniegt šādu paziņojumu tādā veidā, kā tas ir paredzēts viņu pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktos, minētās dalībvalsts tiesās. Tam nevajadzētu liegt izdarīt šādus paziņojumus citās minētās dalībvalsts iestādēs, kuras ir kompetentas pieņemt šādus paziņojumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Personām, kas izvēlējušās izmantot iespēju sniegt paziņojumu savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī, par šādu paziņojumu būtu pašām jāinformē tiesa vai iestāde, kas nodarbojas vai nodarbosies ar mantošanas lietu, ievērojot visus termiņus, kādi noteikti mantošanai piemērojamos tiesību aktos.

[..]

(37) Lai ļautu pilsoņiem ar pilnīgu juridisko noteiktību izmantot iekšējā tirgus piedāvātās priekšrocības, šai regulai būtu jādod viņiem iespēja jau iepriekš zināt, kurus tiesību aktus piemēros viņu mantojumam. Lai izvairītos no pretrunīgiem rezultātiem, būtu jāievieš saskaņotas kolīziju normas. Galvenajam noteikumam būtu jānodrošina, lai mantošanu reglamentētu iepriekš paredzami tiesību akti, kuriem ar to ir cieša saikne. Juridiskās noteiktības labad un lai izvairītos no mantošanas sadrumstalotības, ar minētajiem tiesību aktiem būtu jāreglamentē mantošana kopumā, proti, viss īpašums, kas veido daļu no mantojuma, neatkarīgi no mantas veida un neatkarīgi no tā, vai manta atrodas kādā citā dalībvalstī vai trešā valstī.

[..]

(39) Tiesību aktu izvēle būtu nepārprotami jāpaziņo pēdējās gribas rīkojuma veidā vai tai būtu jāizriet no šāda rīkojuma noteikumiem. Tiesību aktu izvēli varētu uzskatīt par izrietošu no pēdējās gribas rīkojuma, ja, piemēram, mirušais pēdējās gribas rīkojumā ir atsaucies uz īpašiem noteikumiem savas pilsonības valsts tiesību aktos vai kā citādi minējis šos tiesību aktus.

[..]

(59) Ņemot vērā šīs regulas vispārējo mērķi, kas ir dalībvalstīs pieņemtu nolēmumu mantošanas lietās savstarpēja atzīšana neatkarīgi no tā, vai šādi nolēmumi pieņemti strīdus tiesvedībā vai bezstrīdus kārtībā, šajā regulā būtu jāparedz noteikumi par tādu nolēmumu atzīšanu, izpildāmību un izpildi, kuri būtu līdzīgi noteikumiem citos Savienības instrumentos par tiesu iestāžu sadarbību civillietās.

[..]

(61) Publiskiem aktiem citā dalībvalstī vajadzētu būt tādam pašam pierādījuma spēkam, kāds tiem ir izcelsmes dalībvalstī, vai vistuvāk pielīdzināmam spēkam. Nosakot attiecīgā publiskā akta pierādījuma spēku vai vistuvāk pielīdzināmo spēku citā dalībvalstī, būtu jāievēro publiskā akta pierādījuma spēka būtība un apjoms izcelsmes dalībvalstī. Tādēļ tas, kādam pierādījuma spēkam konkrētam publiskam aktam vajadzētu būt citā dalībvalstī, būs atkarīgs no izcelsmes dalībvalsts tiesību aktiem.

[..]

(67) Lai panāktu ātru, vienkāršu un efektīvu mantošanas lietu ar pārrobežu elementiem nokārtošanu Savienības robežās, mantiniekiem, legātāriem, testamenta izpildītājiem vai mantojuma administratoriem vajadzētu spēt vienkārši apliecināt savu statusu un/vai tiesības un pilnvaras citā dalībvalstī, piemēram, dalībvalstī, kurā atrodas mantojamais īpašums. [..]"

4 Regulas 650/2012 1. panta "Darbības joma" 1. punktā ir noteikts:

"Šo regulu piemēro mirušā īpašuma mantojumam. To nepiemēro nodokļu, muitas vai administratīvos jautājumos."

5 Minētās regulas 3. panta 1. punkta g) un i) apakšpunktā un 2. punktā ir noteikts:

"1. Šajā regulā:

[..]

"g) "nolēmums" ir dalībvalsts tiesā pieņemts nolēmums mantošanas lietā neatkarīgi no šā nolēmuma nosaukuma, tostarp tiesas amatpersonas lēmums par tiesvedības izmaksu vai izdevumu noteikšanu;

[..]

i) "publisks akts" ir dokuments mantošanas lietā, kas kādā dalībvalstī oficiāli sastādīts vai reģistrēts kā publisks akts un kura autentiskums:
   i) attiecas uz publiskā akta parakstu un saturu; un
   ii) ir apliecināts valsts iestādē vai citā iestādē, ko šim nolūkam ir pilnvarojusi izcelsmes dalībvalsts."

2. Šajā regulā ar jēdzienu "tiesa" saprot jebkuru tiesu iestādi un visas citas iestādes, un tiesību speciālistus, kuru kompetencē ir mantošanas lietas un kas pilda tiesu funkcijas vai rīkojas saskaņā ar tiesu iestādes deleģētām pilnvarām, vai rīkojas tiesu iestādes uzraudzībā, – ar noteikumu, ka šādas citas iestādes un tiesību speciālisti garantē objektivitāti un pušu tiesības tikt uzklausītām un ka to lēmumus saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā tie darbojas:

a) var pārsūdzēt vai pārskatīt tiesu iestādē; un

b) tiem ir līdzīgs spēks un juridiskās sekas kā tiesu iestāžu pieņemtiem nolēmumiem tādā pašā lietā.

Dalībvalstis paziņo Komisijai par citām iestādēm un tiesību speciālistiem, kas minēti šā punkta pirmajā daļā, saskaņā ar 79. pantu."

6 Regulas Nr. 650/2012 II nodaļā ietvertajā 4. pantā "Vispārēja jurisdikcija" ir paredzēts:

"Jurisdikcija lemt par mantošanu kopumā ir tās dalībvalsts tiesām, kurā mirušajam nāves brīdī bija pastāvīgā dzīvesvieta."

7 Saskaņā ar šīs regulas 5. pantu "Vienošanās par tiesas izvēli":

"1. Ja tiesību akti, ko mirušais saskaņā ar 22. pantu ir izvēlējies, lai tie reglamentētu viņa atstāto mantojumu, ir kādas dalībvalsts tiesību akti, tad attiecīgās puses var vienoties, ka minētās dalībvalsts tiesai vai tiesām ir ekskluzīva jurisdikcija lemt par jebkuru mantošanas jautājumu.

2. Šādu vienošanos par tiesas izvēli noslēdz rakstiski, datē un paraksta attiecīgās puses. Jebkuru saziņu, izmantojot elektroniskus līdzekļus, kas paliekoši saglabā ziņas par vienošanos, uzskata par līdzvērtīgu rakstiskai formai."

8 Minētās regulas 7. pantā "Jurisdikcija tiesību aktu izvēles gadījumā" ir noteikts:

"Tās dalībvalsts tiesām, kuras tiesību aktus mirušais izvēlējies saskaņā ar 22. pantu, ir jurisdikcija lemt par mantošanu, ja:

[..]

b) tiesvedības puses saskaņā ar 5. pantu ir vienojušās piešķirt jurisdikciju minētās dalībvalsts tiesai vai tiesām; vai

c) tiesvedības puses ir nepārprotami pieņēmušas tās tiesas jurisdikciju, kurā celta prasība."

9 Šīs pašas regulas 13. pantā ir paredzēts:

"Papildus tiesai, kurai ir jurisdikcija lemt par mantošanu saskaņā ar šo regulu, tās dalībvalsts tiesām, kurā ir pastāvīgā dzīvesvieta jebkurai personai, kas saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem var tiesā izdarīt paziņojumu par mantojuma, legāta vai neatņemamās daļas pieņemšanu vai atraidīšanu vai izdarīt tādu paziņojumu, kas paredzēts, lai ierobežotu attiecīgās personas atbildību par mantojuma saistībām, ir jurisdikcija saņemt šādus paziņojumus, ja saskaņā ar minētās dalībvalsts tiesību aktiem šādus paziņojumus var izdarīt tiesā."

10 Regulas Nr. 650/2012 III nodaļā "Piemērojamie tiesību akti" ietvertajā 21. pantā "Vispārīgs noteikums" ir noteikts:

"1. Ja vien šajā regulā nav paredzēts citādi, mantošanai kopumā piemērojamie tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā bija mirušā pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī.

2. Ja izņēmuma kārtā visi lietas apstākļi liecina, ka mirušais nāves brīdī bija acīmredzami ciešāk saistīts ar valsti, kas nav tā valsts, kuras tiesību akti būtu piemērojami saskaņā ar 1. punktu, mantošanai piemērojamie tiesību akti ir šīs citas valsts tiesību akti."

11 Šīs regulas 22. panta "Piemērojamo tiesību aktu izvēle" 1. un 2. punktā ir paredzēts:

1. Persona kā tiesību aktus, kas reglamentē tās atstāto mantojumu kopumā, var izvēlēties tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonis šī persona ir izvēles izdarīšanas laikā vai nāves brīdī.

Persona, kam ir vairāku valstu pilsonība, var izvēlēties jebkuras valsts tiesību aktus, kuras pilsonis šī persona ir izvēles izdarīšanas laikā vai nāves brīdī.

2. Tiesību aktu izvēli skaidri izdara paziņojumā pēdējās gribas rīkojuma veidā vai arī tā izriet no šāda rīkojuma noteikumiem."

12 Saskaņā ar minētās regulas 28. pantu:

"Paziņojums par mantojuma, legāta vai neatņemamās daļas pieņemšanu vai atraidīšanu vai paziņojums, ar ko paredz ierobežot paziņojumu izdarījušās personas atbildību, ir spēkā pēc formas, ja tas atbilst prasībām, ko nosaka:

[..]

b) tās valsts tiesību akti, kurā ir paziņojuma izdarījušās personas pastāvīgā dzīvesvieta."

13 Regulas Nr. 650/2012 59. pantā ir paredzēts:

"1. Kādā dalībvalstī sastādītam publiskam aktam citā dalībvalstī ir tāds pats pierādījuma spēks, kāds tam ir izcelsmes dalībvalstī, vai vistuvāk pielīdzināmais spēks – ar noteikumu, ka tas nav acīmredzami pretrunā attiecīgās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai (*ordre public*).

Persona, kas publisku aktu vēlas izmantot citā dalībvalstī, var lūgt, lai iestāde, kas izcelsmes dalībvalstī sastāda publisko aktu, aizpilda veidlapu, kas izveidota saskaņā ar 81. panta 2. punktā minēto konsultēšanās procedūru, aprakstot publiskā akta pierādījuma spēku, kas tam ir izcelsmes dalībvalstī.

[..]"

14 Šīs regulas 60. panta 1. punktā ir noteikts:

"Publisks akts, kas ir izpildāms izcelsmes dalībvalstī, pēc jebkuras ieinteresētās puses pieteikuma tiek pasludināts par izpildāmu citā dalībvalstī saskaņā ar 45. līdz 58. pantā paredzēto procedūru."

15 Minētās regulas 64. pantā ir noteikts:

"[Eiropas mantošanas] apliecību izdod dalībvalstī, kuras tiesām ir jurisdikcija saskaņā ar 4. pantu, 7. pantu, 10. pantu vai 11. pantu. Izdevējiestāde ir:

a) tiesa, kā definēts 3. panta 2. punktā; vai

b) cita iestāde, kuras kompetencē saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir nodarboties ar mantojuma lietām."

16 Saskaņā ar šīs regulas 83. pantu "Pārejas noteikumi":

"1. Šo regulu piemēro tādu personu mantojumam, kuras mirst 2015. gada 17. august[ā] vai vēlāk.

2. Ja mirušais savam atstātajam mantojumam piemērojamos tiesību aktus bija izvēlējies pirms 2015. gada 17. augusta, minētā izvēle ir spēkā, ja tā atbilst nosacījumiem, kas izklāstīti III nodaļā, vai ja tā ir spēkā, piemērojot starptautisko privāttiesību normas, kas izvēles izdarīšanas brīdī bija spēkā valstī, kurā mirušajam bija pastāvīgā dzīvesvieta, vai jebkurā no valstīm, kuras pilsonība tam bija.

[..]

4. Ja pēdējās gribas rīkojums ir taisīts pirms 2015. gada 17. august[a] saskaņā ar tiesību aktiem, kurus mirušais būtu varējis izvēlēties saskaņā ar šo regulu, uzskata, ka minētie tiesību akti ir izvēlēti par mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem."

### *Lietuvas tiesības*

*Civilkodekss*

17 *Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas* (Lietuvas Republikas Civilkodekss) 5.4. pants ir formulēts šādi:

"1. Par mantojuma atklāšanās vietu uzskata mirušā pēdējo dzīvesvietu (šī kodeksa 2.12. pants).

2. Gadījumā, ja testatoram nav pastāvīgas dzīvesvietas, par mantojuma atklāšanās vietu uzskata:

1) vietu, kur testators lielākoties dzīvojis pēdējo sešu mēnešu laikā pirms savas nāves;

2) ja testators dzīvoja vairākās vietās, par mantojuma atklāšanās vietu tiek uzskatīta testatora dominējošo ekonomisko vai personisko interešu vietu (vieta, kur atrodas viņa īpašums vai lielākā daļa no tā, ja īpašums atrodas vairākās vietās; tā laulātā dzīvesvieta, ar kuru testators ir uzturējis laulības attiecības pēdējo sešu mēnešu laikā pirms savas nāves, vai bērna, kurš dzīvoja kopā ar testatoru, dzīvesvieta).

3. Ja testatora dzīvesvietu nav iespējams noteikt saskaņā ar šā panta 1. un 2. punktā norādītajiem apstākļiem, mantojuma atklāšanās vietu var noteikt atkarībā no testatora pilsonības, viņa reģistrācijas, viņam piederošo transportlīdzekļu reģistrācijas vietas un citiem apstākļiem.

4. Strīda gadījumā mantojuma atklāšanās vietu var noteikt tiesa pēc ieinteresēto pušu lūguma, ņemot vērā visus apstākļus."

18 Minētā kodeksa 5.66. pantā ir paredzēts, ka likumīgie vai testamentārie mantinieki, kuri manto saskaņā ar likumu vai testamentu, var vērsties pie notāra mantojuma atklāšanās vietā, lai saņemtu apliecinājumu par mantošanu (turpmāk tekstā – "mantošanas apliecība").

*Civilprocesa kodekss*

19 *Civilinio proceso kodeksas* (Civilprocesa kodekss) 444. pantā ir noteikts:

"1. Tiesa konstatē faktus, no kuriem ir atkarīga personu personisko tiesību vai tiesību uz īpašumu atklāšanās, grozīšana vai izbeigšanās.

2. Tiesa izskata lietas:

[..]

8) kas attiecas uz mantojuma pieņemšanu un mantojuma atklāšanās faktiskās vietas noteikšanu."

20 Saskaņā ar minētā kodeksa 511. pantu notāra akti vai atteikums izdot notariālu aktu ir pārsūdzami. Prasību ceļ attiecīgā notāra darbības vietas tiesā.

*Notariāta likums*

21 *Lietuvos Respublikos notariato įstatymas* (Lietuvas Republikas Notariāta likums, turpmāk tekstā – "Notariāta likums") 1. pantā ir paredzēts:

"Notariāts ietver visus notārus, kuriem saskaņā ar šo likumu ir piešķirtas tiesības juridiski noteikt neapstrīdamas fizisko un juridisko personu vai citu organizāciju un to struktūru subjektīvās tiesības un juridiskos faktus, kas attiecas uz šīm personām, un nodrošināt šo personu un valsts tiesisko interešu aizsardzību."

22 Saskaņā ar šī likuma 2. pantu notārus ieceļ amatā un atceļ no amata tieslietu ministrs.

23 Minētā likuma 12. pantā "Notāru neatkarība" ir noteikts, ka notāri savus pienākumus veic neatkarīgi no ietekmes, ko īsteno valsts vai pārvaldes iestādes, un ka viņiem ir jāievēro tikai tiesību akti.

24 Saskaņā ar šī paša likuma 26. pantu notāri tostarp izsniedz mantošanas apliecības. Notariāli apstiprinātajos dokumentos minētie fakti ir uzskatāmi par konstatētiem, un tie nav jāpierāda, ja vien šie dokumenti nav atzīti par spēkā neesošiem saskaņā ar tiesību aktos noteikto procedūru.

25 Saskaņā ar Notariāta likuma 41. pantu persona, kura uzskata, ka notariālais akts ir izdots kļūdaini, vai tai ir iebildumi par atteikumu izdot šādu aktu, var celt prasību tiesā.

## Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

26 E. E. ir Lietuvas valstspiederīgais. Viņa māte, kas arī ir Lietuvas pilsone, salaulājās ar K.-D. E., Vācijas pilsoni, un kopā ar E. E. pārcēlās uz dzīvi pie sava vīra Vācijā. 2013. gada 4. jūlijā viņa pie notāra, kura birojs atrodas Garļavā [*Garliava*] (Lietuva), sagatavoja testamentu, kurā par vispārējo mantinieku norādīja savu dēlu.

27 E. E. mātes nāves brīdī, kura iestājās Vācijā, uz mirušās vārda bija reģistrēts nekustamais īpašums, proti, dzīvoklis Kauņā (Lietuva). 2017. gada 17. jūlijā E. E. vērsās pie Kauņā reģistrētas notāres ar mērķi uzsākt mantošanas lietu un saņemt mantošanas apliecību.

28 2017. gada 1. augustā šī notāre atteicās izdot minēto apliecību, pamatojoties uz to, ka, pēc viņas domām, ir uzskatāms, ka mirušās pastāvīgā dzīvesvieta Regulas Nr. 650/2012 4. panta izpratnē bija Vācijā.

29 E. E. apstrīdēja šo atteikumu *Kauno apylinkės teismas* (Kauņas rajona tiesa, Lietuva). Ar 2018. gada 29. janvāra nolēmumu šī tiesa apmierināja prasītāja prasību, pamatojoties uz to, ka mirušā nebija pārrāvusi savas saiknes ar Lietuvu.

30 Notāre, pie kura bija vērsies E. E., iesniedza apelācijas sūdzību par šo nolēmumu *Kauno apygardos teismas* (Kauņas apgabaltiesa, Lietuva). Šajā tiesvedībā E. E. iesniedza lūgumu pievienot lietas materiāliem K.-D. E. paziņojumu, kurā viņš apstiprināja, ka viņam nav prasījumu uz mirušās atstāto mantojumu, un piekrita Lietuvas tiesu jurisdikcijai, jo Vācijā nekāds mantošanas process nebija uzsākts.

31 Ar 2018. gada 26. aprīļa nolēmumu šī tiesa atcēla apstrīdēto lēmumu un noraidīja E. E. prasību, kurš iesniedza kasācijas sūdzību *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa).

32 Šādos apstākļos *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai tāda situācija, kāda ir izskatāmajā lietā, – kurā Lietuvas pilsone, kuras pastāvīgā dzīvesvieta viņas nāves dienā, iespējams, bija citā dalībvalstī, bet kura nekādā gadījumā nekad nebija pārrāvusi saikni ar savu dzimto zemi un kura tostarp pirms savas nāves Lietuvā bija sastādījusi testamentu un ar to atstājusi visus savus īpašumus mantiniekam, Lietuvas pilsonim, un mantojuma atklāšanās brīdī tika konstatēts, ka viss mantojums sastāv no nekustamā īpašuma, kas atrodas tikai Lietuvā, un minētās citas dalībvalsts pilsonis, kas ir pārdzīvojušais laulātais, skaidri izteica nodomu atteikties no visām prasībām uz mirušās mantojumu, nepiedalījās Lietuvā uzsāktā tiesvedībā un piekrita Lietuvas tiesu jurisdikcijai un Lietuvas tiesību normu piemērošanai, – ir uzskatāma par mantošanu ar pārrobežu elementiem Regulas Nr. 650/2012 nozīmē un kā tādai tai ir piemērojama minētā regula?

2) Vai Lietuvas notāri, kuri uzsāk mantojuma lietu, izdod mantojuma apliecību un veic citas darbības, kas nepieciešamas mantiniekam, lai viņš pieteiktu tiesības uz mantojumu, ir uzskatāmi par "tiesu" Regulas Nr. 650/2012 3. panta 2. punkta izpratnē, ņemot vērā, ka savā darbībā notāri ievēro objektivitātes un neatkarības principus, viņu lēmumi ir saistoši viņiem pašiem un tiesu iestādēm un viņu rīcība var būt tiesvedības priekšmets tiesā?

3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša, vai mantojuma apliecības, ko izdod Lietuvas notāri, ir uzskatāmas par nolēmumiem Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta g) apakšpunkta izpratnē un vai šādu apliecību izdošanai ir jānosaka jurisdikcija?

4) Ja atbilde uz otro jautājumu ir noliedzoša, vai Regulas Nr. 650/2012 4. un 59. panta noteikumi (lasot kopā vai atsevišķi, bet neaprobežojoties tikai ar šiem pantiem) ir jāsaprot kā tādi, kas nozīmē, ka Lietuvas notāriem ir tiesības izdot mantojuma apliecības, neievērojot jurisdikcijas vispārējos noteikumus, un ka šādas apliecības tiek uzskatītas par publiskiem aktiem, kuriem var būt juridiskas sekas citās dalībvalstīs?

5) Vai Regulas Nr. 650/2012 4. pants vai citi tās panti ir jāsaprot kā tādi, kas nozīmē, ka mirušās pastāvīgā dzīvesvieta var būt tikai vienā konkrētā dalībvalstī?

6) Vai Regulas Nr. 650/2012 4., 5., 7. un 22. pants (lasot tos kopā vai atsevišķi, bet neaprobežojoties tikai ar šiem pantiem) ir jāsaprot un jāpiemēro tādējādi, ka izskatāmajā lietā saskaņā ar pirmajā jautājumā minētajiem faktiem ir secināms, ka iesaistītās puses vienojās, ka jurisdikcija ir Lietuvas tiesām un ir piemērojami Lietuvas tiesību akti?"

## Par prejudiciālajiem jautājumiem

### *Par pirmo un piekto jautājumu*

33 Uzdodot pirmo un piekto jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regula Nr. 650/2012 ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "mantošana, kurai ir pārrobežu elementi" ir attiecināms uz situāciju, kad mirušais bija dalībvalsts pilsonis, kurš savas nāves brīdī bija dzīvojis citā dalībvalstī, bet nebija pārrāvis savas saiknes ar pirmo no šīm dalībvalstīm, un vai šajā situācijā mirušā pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta šīs regulas izpratnē ir nosakāma tikai vienā vienīgā dalībvalstī.

34 Vispirms ir jānorāda, ka Regula Nr. 650/2012 tika pieņemta, pamatojoties uz LESD 81. panta 2. punktu, kurš attiecas tikai uz civillietām, kurām ir pārrobežu ietekme.

35 Saskaņā ar šīs regulas 1. un 7. apsvērumu šīs regulas mērķis tostarp ir veicināt iekšējā tirgus pienācīgu darbību, novēršot šķēršļus, ko saistībā ar personu brīvu pārvietošanos rada grūtības izmantot savas tiesības attiecībā uz mantošanu, kurai ir pārrobežu elementi. Saskaņā ar šīs regulas 67. apsvērumu tās mērķis ir panākt ātru, vienkāršu un efektīvu mantošanas lietu ar pārrobežu elementiem nokārtošanu.

36 Lai noteiktu, vai mantošanai ir šādi pārrobežu elementi un vai tā līdz ar to ietilpst Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā, kā secinājumu 34. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, ir jānosaka, pirmkārt, dalībvalsts, kurā mirušā nāves brīdī bija viņa pastāvīgā dzīvesvieta, un, otrkārt, tas, vai šo dzīvesvietu var noteikt citā dalībvalstī, jo cits ar mantojumu saistīts elements atrodas dalībvalstī, kas nav mirušā pēdējās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts.

37 Šajā ziņā ir jānorāda, ka, lai gan nevienā Regulas Nr. 650/2012 normā nav definēts jēdziens "mirušā pastāvīgā dzīvesvieta viņa nāves brīdī" šīs regulas izpratnē, tās 23. un 24. apsvērumā ir ietvertas lietderīgas norādes.

38 Saskaņā ar šīs regulas 23. apsvērumu iestāde, kura nodarbojas ar mantošanas lietu, ir tā, kurai ir jānosaka mirušā pastāvīgā dzīvesvieta, un šajā nolūkā šai iestādei ir jāņem vērā gan tas, ka vispārējais piesaistes faktors ir mirušā pastāvīgā dzīvesvieta viņa nāves brīdī, gan visi mirušā dzīves apstākļi gados pirms viņa nāves un nāves brīdī, ņemot vērā visus attiecīgos faktiskos apstākļus, jo īpaši mirušā uzturēšanās attiecīgajā valstī ilgumu un regularitāti, kā arī šādas uzturēšanās apstākļus un iemeslus. Šādi noteiktai pastāvīgajai dzīvesvietai būtu jāatspoguļo cieša un stabila saikne starp mantojumu un attiecīgo valsti.

39 Šajā ziņā šīs regulas 24. apsvērumā ir minēti dažādi gadījumi, kuros noteikt pastāvīgo dzīvesvietu var izrādīties sarežģīti. Tādējādi saskaņā ar šī apsvēruma pēdējo teikumu, ja mirušais bijis kādas valsts pilsonis vai arī kādā no valstīm atradusies visa viņa galvenā manta, tad viņa pilsonība vai minētās mantas atrašanās vieta varētu būt īpašs faktors visu faktisko apstākļu vispārējā izvērtēšanā, ja profesionālu vai ekonomisku iemeslu dēļ mirušais bija devies dzīvot uz citu valsti, lai tur strādātu, dažkārt uz ilgu laiku, bet bija saglabājis ciešu un stabilu saikni ar savu izcelsmes valsti.

40 No tā izriet, ka iestādei, kura nodarbojas ar mantošanas lietu, mirušā pastāvīgā dzīvesvieta, izvērtējot visus lietas apstākļus, ir jānosaka tikai vienā dalībvalstī.

41 Proti, kā ģenerāladvokāts būtībā ir norādījis secinājumu 42. punktā un kā izriet no Tiesas judikatūras, tāda Regulas Nr. 650/2012 normu interpretācija, saskaņā ar kuru mirušā pastāvīgā dzīvesvieta viņa nāves brīdī varētu tikt noteikta vairākās dalībvalstīs, izraisītu mantojuma sadrumstalotību, ņemot vērā, ka minētā dzīvesvieta ir kritērijs, lai piemērotu šīs regulas 4. un 21. pantā paredzētos vispārīgos noteikumus, saskaņā ar kuriem gan tiesu jurisdikcija spriest par visu mantojumu kopumā, gan saskaņā ar minēto regulu piemērojamie tiesību akti, kuru mērķis ir reglamentēt visu mantošanu kopumā, tiek

noteikti atkarībā no šīs dzīvesvietas. Līdz ar to šāda interpretācija nebūtu saderīga ar šīs pašas regulas mērķiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 12. oktobris, *Kubicka*, C-218/16, EU:C:2017:755, 57. punkts, un 2018. gada 21. jūnijs, *Oberle*, C-20/17, EU:C:2018:485, 53.–55. punkts).

42 Turklāt ir jāizvērtē, vai mantošanai ir pārrobežu raksturs, jo cits ar to saistīts elements atrodas valstī, kas nav mirušā pēdējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts.

43 Šajā ziņā ir jānorāda, ka Tiesa ir nospriedusi, ka mantošanai ir pārrobežu elementi, ja tajā ietilpst īpašums, kas atrodas vairākās dalībvalstīs, it īpaši valstī, kas nav mirušā pēdējās dzīvesvietas valsts (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 21. jūnijs, *Oberle*, C-20/17, EU:C:2018:485, 32. punkts). Turklāt Regula Nr. 650/2012 neizsmeļoši attiecas uz citiem apstākļiem, kas var norādīt uz to, ka pastāv mantojums, kurā ir iesaistītas vairākas dalībvalstis.

44 Kā secinājumu 65. punktā būtībā ir norādījis arī ģenerāladvokāts, savstarpēji atbilstošu netiešu pierādījumu kopums, kā, piemēram, Regulas Nr. 650/2012 23. un 24. apsvērumā un it īpaši šī sprieduma 38. un 39. punktā minētie, neskarot pārbaudes, kas ir jāveic iesniedzējtiesai, var likt secināt, ka tāds mantojums kā pamatlietā, kuram ir pārrobežu elementi, ietilpst Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā.

45 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo un piekto jautājumu ir jāatbild, ka Regula Nr. 650/2012 ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "mantošana, kurai ir pārrobežu elementi" ir attiecināms uz situāciju, kad mirušais, kurš ir dalībvalsts pilsonis, savas nāves brīdī bija dzīvojis citā dalībvalstī, bet nebija pārrāvis savas saiknes ar pirmo no šīm dalībvalstīm, kurā atrodas viņa mantojumu veidojošie īpašumi, un viņa mantinieku dzīvesvieta ir šajās abās dalībvalstīs. Iestādei, kura izskata mantojuma lietu, mirušā pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta šīs regulas izpratnē ir jānosaka tikai vienā no minētajām dalībvalstīm.

***Par otro jautājumu***

46 Uzdodot otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 650/2012 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka Lietuvas notāri var tikt uzskatīti par "tiesām" šīs regulas izpratnē.

47 Saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 3. panta 2. punkta pirmo daļu jēdzienā "tiesa" šīs tiesību normas izpratnē ietilpst ārpustiesas iestāde vai tiesību speciālists, kuru kompetencē ir mantošanas lietas, ja tie pilda tiesu funkcijas vai rīkojas saskaņā ar tiesu iestādes deleģētām pilnvarām, vai rīkojas tiesu iestādes uzraudzībā, – ar noteikumu, ka šādas citas iestādes un tiesību speciālisti garantē objektivitāti un pušu tiesības tikt uzklausītām un ka to lēmumus, ko tie pieņem saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā tie darbojas, var pārsūdzēt vai pārskatīt tiesu iestādē un tiem ir līdzīgs spēks un juridiskās sekas kā tiesu iestāžu pieņemtiem nolēmumiem tādā pašā lietā.

48 Turklāt no Regulas Nr. 650/2012 20. apsvēruma izriet, ka šajā regulā jēdzienam "tiesa" ir piešķirama plaša nozīme, iekļaujot tajā arī notārus, tiem pildot tiesas funkcijas saistībā ar noteiktiem mantošanas jautājumiem.

49 Turklāt ir jāprecizē, ka Regulas Nr. 650/2012 3. panta 2. punkta otrajā daļā paredzētā dalībvalsts paziņojuma par to, ka notāri pilda tiesas funkcijas, neesamībai nav izšķirošas nozīmes attiecībā uz šo notāru kvalificēšanu par "tiesu" (spriedums, 2019. gada 23. maijs, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, 64. punkts).

50 Tāpat ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 650/2012 3. panta 2. punktā ir precizēts, ka jēdziens "tiesa" šīs regulas izpratnē aptver ne tikai tiesu iestādes, bet arī jebkuru citu iestādi un jebkuru citu tiesību speciālistu mantošanas jomā, kuri veic tiesas funkcijas un atbilst šajā pašā tiesību normā paredzētajiem nosacījumiem (spriedums, 2019. gada 23. maijs, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, 40. punkts).

51 Šajā ziņā Tiesa jau ir norādījusi, ka iestāde pilda tiesas funkcijas, ja tās kompetencē ir izskatīt strīdus mantošanas lietās. Šis kritērijs ir piemērojams neatkarīgi no tā, vai mantošanas apliecības izsniegšanas procedūra ir strīdus vai bezstrīdus (spriedums, 2019. gada 23. maijs, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, 56. punkts).

52 Šajā gadījumā ir jākonstatē, ka saskaņā ar Notariāta likuma 1. pantu Lietuvas notāriem ir piešķirtas tiesības juridiski apliecināt neapstrīdētas subjektīvās tiesības.

53 No tā, kā secinājumu 81. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, šķiet, izriet, ka Lietuvas notāra kompetencē nav lemt par strīdus jautājumiem starp pusēm un ka viņam nav tiesību konstatēt faktus, kas nav skaidri un acīmredzami, nedz arī lemt par apstrīdētiem faktiem.

54 Tādējādi, neskarot iesniedzējtiesas veicamo pārbaudi, ir jāuzskata, ka Lietuvas notāru veiktā valsts mantošanas apliecības izsniegšana nenozīmē tiesas funkciju veikšanu.

55 Paturot to prātā un ņemot vērā Regulas Nr. 650/2012 3. panta 2. punkta formulējumu, "tiesas" statuss šīs tiesību normas izpratnē var izrietēt arī no tā, ka attiecīgās iestādes un tiesību speciālisti rīkojas saskaņā ar tiesu iestādes deleģētām pilnvarām vai tiesu iestādes uzraudzībā. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tas tā ir Lietuvas notāru gadījumā, tiem izsniedzot valsts mantošanas apliecību.

56 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 650/2012 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, neskarot iesniedzējtiesas veicamo pārbaudi, Lietuvas notāri, izsniedzot valsts mantošanas apliecību, nepilda tiesas funkcijas. Tomēr iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai šie notāri rīkojas saskaņā ar tiesu iestādes deleģētām pilnvarām vai tiesu iestādes uzraudzībā un līdz ar to var tikt kvalificēti kā "tiesa" šīs tiesību normas izpratnē.

### *Par trešo jautājumu*

57 Uzdodot trešo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai gadījumā, ja tā atzītu, ka Lietuvas notāri var tikt kvalificēti kā "tiesas" Regulas Nr. 650/2012 izpratnē, to izsniegtā mantošanas apliecība var tikt uzskatīta par "nolēmumu" Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta g) apakšpunkta izpratnē un vai, lai to izsniegtu, šie notāri var piemērot šīs regulas II nodaļā paredzētos noteikumus par jurisdikciju.

58 Saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta g) apakšpunktu "nolēmums" ir dalībvalsts tiesā pieņemts nolēmums mantošanas lietā neatkarīgi no šā nolēmuma nosaukuma.

59 No šīs tiesību normas izriet, ka vienīgais šajā regulā paredzētais nosacījums, lai aktu varētu kvalificēt par "nolēmumu", ir tas, ka to ir izdevusi "tiesa" minētās regulas 3. panta 2. punkta izpratnē.

60 Līdz ar to gadījumā, ja iesniedzējtiesa uzskatītu, ka Lietuvas notāri var tikt kvalificēti kā "tiesas" Regulas Nr. 650/2012 3. panta 2. punkta izpratnē, viena no šiem notāriem izsniegtā mantošanas apliecība var tikt kvalificēta kā "nolēmums" šīs regulas 3. panta 1. punkta g) apakšpunkta izpratnē.

61 Attiecībā uz noteikumiem par jurisdikciju Tiesa ir nospriedusi, ka Regulā Nr. 650/2012, it īpaši tās 4. pantā, ir noteikta starptautiskā jurisdikcija tiesvedībās par pasākumiem, kas attiecas uz mantošanu kopumā, piemēram, valsts mantošanas apliecību izdošanu, neatkarīgi no tā, vai šīs tiesvedības notiek strīdus vai bezstrīdus kārtībā, kā tas izriet arī no šīs regulas 59. apsvēruma (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 21. jūnijs, *Oberle*, C-20/17, EU:C:2018:485, 44. un 45. punkts).

62 Kā izriet no Regulas Nr. 650/2012 22. apsvēruma, ja notāri pilda tiesas funkcijas vai rīkojas saskaņā ar tiesu iestādes deleģētām pilnvarām vai tiesu iestādes uzraudzībā, viņiem ir saistoši šīs regulas II nodaļā paredzētie noteikumi par jurisdikciju un to pieņemto lēmumu apritei būtu jānotiek saskaņā ar šīs regulas IV nodaļā paredzētajiem noteikumiem par nolēmumu atzīšanu, izpildāmību un izpildi.

63 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta g) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja iesniedzējtiesa atzītu, ka Lietuvas notāri var tikt kvalificēti kā "tiesas" šīs regulas izpratnē, to izsniegtā mantošanas apliecība var tikt uzskatīta par "nolēmumu" šīs tiesību normas izpratnē un tādēļ šīs apliecības izsniegšanas nolūkā šie notāri var piemērot minētās regulas II nodaļā paredzētos noteikumus par jurisdikciju.

***Par ceturto jautājumu***

64 Uzdodot ceturto jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 650/2012 4. un 59. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts notārs, kurš nav kvalificējams kā "tiesa" šīs regulas izpratnē, var, nepiemērojot minētajā regulā paredzētos vispārīgos noteikumus par jurisdikciju, izsniegt mantošanas apliecības un vai tās ir uzskatāmas par "publiskiem aktiem" šīs pašas regulas 3. panta 1. punkta i) apakšpunkta izpratnē, kas rada sekas citās dalībvalstīs.

65 Precīzāk, ar šī ceturtā jautājuma pirmo daļu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai, lai nodrošinātu mantojuma vienotību, gadījumā, ja Lietuvas notāri netiktu kvalificēti kā "tiesas" Regulas Nr. 650/2012 izpratnē, tiem ir saistoši Regulas Nr. 650/2012 II nodaļā "Jurisdikcija" paredzētie noteikumi par jurisdikciju un vai pirms valsts mantošanas apliecības izdošanas tiem ir jānosaka, kurām tiesām attiecīgā gadījumā būtu jurisdikcija saskaņā ar minētajām tiesību normām.

66 Šajā ziņā no Regulas Nr. 650/2012 22. apsvēruma skaidrā formulējuma izriet – ja notāri nepilda tiesas funkcijas, tiem nav saistoši noteikumi par tiesu jurisdikciju.

67 Turklāt, kā Tiesa jau ir nospriedusi, šīs regulas 4. pantā ir noteikta dalībvalstu tiesu starptautiskā jurisdikcija tiesvedībās par pasākumiem, kas attiecas uz mantošanu kopumā (spriedums, 2018. gada 21. jūnijs, *Oberle*, C-20/17, EU:C:2018:485, 44. punkts). Savukārt uz ārpustiesas iestādēm neattiecas Regulas Nr. 650/2012 II nodaļā ietvertās normas, kas satur noteikumus par jurisdikciju.

68 Līdz ar to ir jānorāda – ja iesniedzējtiesa uzskatītu, ka Lietuvas notāri nevar tikt kvalificēti kā "tiesas" Regulas Nr. 650/2012 3. panta 2. punkta izpratnē, uz šiem notāriem neattiektos Regulā Nr. 650/2012 paredzētie noteikumi par jurisdikciju un tiem arī nebūtu jānosaka, kuru tiesu kompetencē attiecīgā gadījumā būtu pieņemt nolēmumu saskaņā ar šīs regulas II nodaļas normām.

69 Turklāt, kā to būtībā ir norādījis ģenerāladvokāts secinājumu 79. punktā, mantojuma vienotības princips nav absolūts. Regula Nr. 650/2012 attiecas uz situāciju, kurā vairāku dalībvalstu iestādes iesaistās vienā un tajā pašā mantošanas lietā. No šīs regulas 13. panta izriet, ka tajā ir atzīts, ka tad, ja mantinieki vai legātāri pastāvīgi dzīvo citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā izskata vai izskatīs mantošanas lietu, paziņojumus par mantojumu var iesniegt viņu pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts iestādēs. Tas atbilst minētās regulas mērķim vienkāršot mantinieku un legātāru situāciju, kā tas izriet no šīs pašas regulas 32. apsvēruma.

70 Šo interpretāciju neatspēko Regulas Nr. 650/2012 64. pants par Eiropas mantošanas apliecības izdošanu, kura mērķis ir precizēt, ka šīs regulas 4., 7., 10. un 11. pantā ietvertie noteikumi par jurisdikciju ir piemērojami ne tikai tiesām minētās regulas 3. panta 2. punkta izpratnē, bet arī citām iestādēm, kuru kompetencē saskaņā ar valsts tiesībām ir izskatīt mantojuma lietas. Proti, Eiropas mantošanas apliecībai, kas ir izveidota ar Regulu Nr. 650/2012, ir piemērojams autonoms tiesiskais režīms, kas ir ieviests ar šīs regulas VI nodaļas normām (spriedums, 2018. gada 21. jūnijs, *Oberle*, C-20/17, EU:C:2018:485, 46. punkts).

71 Turklāt ceturtā jautājuma otrajā daļā iesniedzējtiesa ir paudusi šaubas par valsts mantošanas apliecības kvalificēšanu par "publisku aktu" Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta i) apakšpunkta izpratnē, kā arī par tā sekām.

72 Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta i) apakšpunktā "publisks akts" ir definēts kā dokuments mantošanas lietā, kurš kādā dalībvalstī oficiāli sastādīts vai reģistrēts kā publisks akts un kura autentiskums, pirmkārt, attiecas uz publiskā akta parakstu un saturu un, otrkārt, ir apliecināts valsts iestādē vai citā iestādē, ko šim nolūkam ir pilnvarojusi izcelsmes dalībvalsts.

73 Turklāt no šīs regulas 62. apsvēruma izriet, ka jēdziens "autentiskums" ir jāinterpretē autonomi kā tāds, kas ietver vairākus elementus, tādus kā akta īstums, akta formas prasību izpilde, tās iestādes pilnvaras, kura sastādījusi aktu, un procedūra, saskaņā ar kuru akts sastādīts. Autentiskumam būtu jāaptver arī tādi faktiskie apstākļi, kurus publiskajā aktā reģistrējusi attiecīgā iestāde, kā, piemēram, fakts, ka norādītās puses ieradās minētajā iestādē norādītajā datumā un ka tās ir izdarījušas norādītos paziņojumus.

74 Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai šie elementi ir īstenojušies. Tomēr, lai gan šī tiesa ir vienīgā, kuras kompetencē ir izvērtēt pamatlietas faktus un interpretēt valsts tiesību aktus saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesas, kurai ir lūgts sniegt valsts tiesai noderīgas atbildes, kompetencē ir sniegt norādes, kas izriet no tās rīcībā esošajiem lietas materiāliem.

75 Šajā gadījumā, kā secinājumu 87. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, saskaņā ar valsts tiesībām mantošanas apliecība ir publisks akts un, kā izriet no Notariāta likuma 26. panta, notāri ir pilnvaroti izsniegt mantošanas apliecības, kurās ir ietverti elementi, kas tiek uzskatīti par pierādītiem.

76 Līdz ar to, neskarot pārbaudes, kas ir jāveic iesniedzējtiesai, tāda valsts mantošanas apliecība kā pamatlietā aplūkotā, šķiet, atbilst Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta i) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem.

77 Gadījumā, ja iesniedzējtiesa uzskatītu, ka šī apliecība ir publisks akts minētās tiesību normas izpratnē, attiecībā uz tās sekām ir jānorāda, pirmkārt, ka no Regulas Nr. 650/2012 59. panta 1. punkta pirmās daļas izriet, ka kādā dalībvalstī sastādītam publiskam aktam ir tāds pats pierādījuma spēks citā dalībvalstī vai tam vistuvāk pielīdzināmais spēks. Šajā ziņā šīs regulas 61. apsvērumā ir precizēts, ka, nosakot attiecīgā publiskā akta pierādījuma spēku vai tam vistuvāk pielīdzināmo spēku citā dalībvalstī, būtu jāievēro publiskā akta pierādījuma spēka būtība un apjoms izcelsmes dalībvalstī. Tādēļ tas, kādam pierādījuma spēkam attiecīgajam publiskajam aktam vajadzētu būt citā dalībvalstī, būs atkarīgs no izcelsmes dalībvalsts tiesību aktiem.

78 Turklāt saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 59. panta 1. punkta otro daļu, lai izmantotu publisku aktu citā dalībvalstī, iestādei, kas izcelsmes dalībvalstī sastāda publisko aktu, var lūgt aizpildīt veidlapu, kas atbilst Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 1329/2014 (2014. gada 9. decembris), ar ko izveido veidlapas, kuras minētas Regulā Nr. 650/2014 (OV 2014, L 359, 30. lpp.), 2. pielikumā ietvertajai veidlapai.

79 Otrkārt, saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 60. panta 1. punktu publisks akts, kas ir izpildāms izcelsmes dalībvalstī, tiek pasludināts par izpildāmu citā dalībvalstī saskaņā ar minētās regulas 45.–58. pantā paredzēto procedūru.

80 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 650/2012 4. un 59. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts notārs, kurš nav kvalificējams kā "tiesa" šīs regulas izpratnē, var izsniegt valsts mantošanas apliecības, nepiemērojot minētajā regulā paredzētos vispārīgos noteikumus par jurisdikciju. Ja iesniedzējtiesa uzskata, ka šīs apliecības atbilst šīs pašas regulas 3. panta 1. punkta i) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem un tādējādi tās var uzskatīt par "publiskiem aktiem" šīs tiesību normas izpratnē, tās citās dalībvalstīs rada tādas sekas, kādas Regulas Nr. 650/2012 59. panta 1. punktā un 60. panta 1. punktā ir piešķirtas publiskiem aktiem.

***Par sesto jautājumu***

81 Uzdodot sesto jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 650/2012 4., 5., 7. un 22. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka, pamatojoties uz mantojuma atstājēja gribu, kā arī vienošanos starp tā mantiniekiem, var tikt noteikta tāda tiesa, kurai ir jurisdikcija mantošanas lietās, un var tikt piemērotas tādas dalībvalsts mantojuma tiesības, kas nav tās, kurām attiecīgi būtu jurisdikcija un kuras būtu piemērojamas atbilstoši šajā regulā paredzētajiem kritērijiem.

82 Attiecībā uz tiesas, kurai ir jurisdikcija mantošanas lietās, noteikšanu ir jānorāda, ka Regulas Nr. 650/2012 4. pantā ir paredzēts vispārīgs noteikums, saskaņā ar kuru jurisdikcija lemt par mantošanu kopumā ir tās dalībvalsts tiesām, kurā mirušajam nāves brīdī bija pastāvīgā dzīvesvieta, savukārt šīs regulas 5. panta 1. punktā ir ietverti noteikumi, kuros ir paredzēta atkāpe no šī vispārīgā noteikuma un ir pieļauta iespēja mantošanas procesa pusēm vienoties par to, ka jurisdikcija ir citas dalībvalsts tiesām, kas nav tās dalībvalsts tiesas, kurām būtu jurisdikcija, piemērojot šajā regulā paredzētos kritērijus.

83 Saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 5. panta 1. punktu mantošanas procesa puses var vienoties, ka ekskluzīva jurisdikcija lemt par jebkuru ar mantošanu saistītu jautājumu ir tās dalībvalsts tiesām, kuras tiesību aktus mirušais saskaņā ar šīs pašas regulas 22. pantu ir izvēlējies, lai tie reglamentētu viņa atstāto mantojumu.

84 Regulas Nr. 650/2012 5. panta 2. punktā un 7. pantā ir precizēti formas nosacījumi, kam ir jābūt izpildītiem, lai vienošanās par tiesas izvēli būtu spēkā. It īpaši no šīs regulas 5. panta 2. punkta un 7. panta b) punkta izriet, ka šī vienošanās ir jānoslēdz rakstiski, tai ir jābūt datētai un to ir jāparaksta mantošanas procesa pusēm vai šīm pusēm ir jābūt nepārprotami pieņēmušām tās tiesas jurisdikciju, kurā celta prasība, kā tas ir paredzēts minētās regulas 7. panta c) punktā.

85 Šajā gadījumā, lai gan no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem neizriet, ka mantošanas procesa puses būtu noslēgušas vienošanos atbilstoši iepriekš minētajiem nosacījumiem, lai piešķirtu ekskluzīvu jurisdikciju Lietuvas tiesām, iesniedzējtiesa norāda, ka mirušās pārdzīvojušais laulātais, kurš ir Vācijas pilsonis un kurš mirušās nāves brīdī kopā ar viņu dzīvoja Vācijā, bija paziņojis, ka piekrīt šādai jurisdikcijai.

86 Kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 121. punktā, iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai šāds paziņojums pamatlietā rada jurisdikcijas piešķiršanas sekas Regulas Nr. 650/2012 7. panta c) punkta izpratnē.

87 Turklāt, kā izriet no Regulas Nr. 650/2012 29. apsvēruma, ir jāatgādina, ka šo regulu nevar interpretēt tādējādi, ka tā liedz pusēm nokārtot mantošanu miermīlīgi ārpustiesas vienošanās ceļā viņu izvēlētajā dalībvalstī, ja tas ir iespējams atbilstīgi minētās dalībvalsts tiesību aktiem, un pat tad, ja mantošanai piemērojamie tiesību akti nav minētās dalībvalsts tiesību akti.

88 Runājot par to, vai mantojuma atstājēja gribas, kā arī vienošanās starp tā mantiniekiem rezultātā var tikt piemēroti tādas dalībvalsts mantojuma tiesību akti, kas nav dalībvalsts, kura izrietētu no Regulā Nr. 650/2012 paredzēto kritēriju piemērošanas, ir jānorāda, ka atbilstoši šīs regulas 22. panta "Piemērojamo tiesību aktu izvēle" 1. punkta pirmajai daļai persona kā tiesību aktus, kas reglamentē tās atstāto mantojumu kopumā, var izvēlēties tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonis šī persona ir šīs izvēles izdarīšanas laikā vai nāves brīdī. Turklāt šī 22. panta 2. punktā ir precizēts, ka tiesību aktu izvēli ir skaidri jāizdara paziņojumā pēdējās gribas rīkojuma veidā vai arī tai ir jāizriet no šāda rīkojuma noteikumiem.

89 Kā rakstveida apsvērumos ir norādījusi Komisija, Regulas Nr. 650/2012 22. panta 2. punkts ir jālasa, ņemot vērā šīs regulas 39. apsvērumu, saskaņā ar kuru tiesību aktu izvēle var izrietēt no pēdējās gribas rīkojuma, it īpaši, ja mirušais ir atsaucies uz īpašām savas pilsonības valsts tiesību normām.

90 Šajā gadījumā, tā kā Lietuvas tiesību akti ir tās dalībvalsts tiesību akti, kuras pilsonība bija mirušajai tās nāves brīdī, šos tiesību aktus varēja likumīgi izvēlēties saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 22. panta 1. punktu. Šajā ziņā iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai šāda izvēle izriet no pamatlietā aplūkotā testamenta formulējuma atbilstoši šīs regulas 22. panta 2. punktam.

91 Turklāt no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka minētais testaments tika sastādīts Lietuvā 2013. gada 4. jūlijā pirms Regulas Nr. 650/2012 stāšanās spēkā un ka attiecīgās personas nāve iestājās pēc 2015. gada 17. augusta, proti, pēc šajā regulā paredzēto noteikumu stāšanās spēkā. Tādējādi Regulas Nr. 650/2012 83. pantā minētajiem pārejas noteikumiem arī var būt nozīme saskaņā ar šī panta 1. punktu.

92 Minētās regulas 83. panta 2. punkts attiecas uz gadījumiem, kad mirušais pirms 2015. gada 17. augusta bija izvēlējies savam atstātajam mantojumam piemērojamos tiesību aktus. Kā secinājumu 102. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, šīs tiesību normas mērķis ir saglabāt testatora gribu un, lai šī izvēle būtu spēkā, tai ir jāatbilst minētajā tiesību normā paredzētajiem nosacījumiem. Savukārt šī panta 4. punktā ir reglamentēti gadījumi, kuros pēdējās gribas rīkojumā nav ietverta šāda izvēle.

93 Precīzāk, saskaņā ar minēto 4. punktu, ja pēdējās gribas rīkojums ir taisīts pirms 2015. gada 17. augusta saskaņā ar tiesību aktiem, kurus mirušais būtu varējis izvēlēties saskaņā ar šo regulu, uzskata, ka minētie tiesību akti ir izvēlēti par mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem.

94 Šī tiesību norma ir piemērojama šajā gadījumā, jo, pirmkārt, attiecīgais testaments pamatlietā tika sagatavots pirms 2015. gada 17. augusta un, otrkārt, saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 22. panta 1. punkta pirmo daļu varēja tikt izvēlēti Lietuvas tiesību akti, jo brīdī, kad tika sagatavots šis testaments, mirušajam bija Lietuvas pilsonība. Līdz ar to šie tiesību akti, saskaņā ar kuriem tika sagatavots minētais testaments, tiek uzskatīti par tādiem, kas ir tikuši izvēlēti kā pamatlietā aplūkotajam mantojumam piemērojamie tiesību akti.

95 Šajā ziņā visbeidzot ir jāatgādina, kā izriet no šīs regulas 27. apsvēruma, ka tās noteikumi ir izstrādāti tā, lai nodrošinātu, ka iestāde, kas nodarbojas ar mantošanas lietu, vairākumā gadījumu piemērotu savus tiesību aktus.

96 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz sesto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 650/2012 4., 5., 7. un 22. pants, kā arī 83. panta 2. un 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, pamatojoties uz mantojuma atstājēja gribu, kā arī vienošanos starp tā mantiniekiem, var tikt noteikta tāda tiesa, kurai ir jurisdikcija mantošanas lietās, un var tikt piemērotas tādas dalībvalsts mantojuma tiesības, kas nav tās, kurām attiecīgi būtu jurisdikcija un kuras būtu piemērojamas atbilstoši šajā regulā paredzētajiem kritērijiem.

## Par tiesāšanās izdevumiem

97 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

**1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "mantošana, kurai ir pārrobežu elementi" ir attiecināms uz situāciju, kad mirušais, kurš ir dalībvalsts pilsonis, savas nāves brīdī bija dzīvojis citā dalībvalstī, bet nebija pārrāvis savas saiknes ar pirmo no šīm dalībvalstīm, kurā atrodas viņa**

**mantojumu veidojošie īpašumi, un viņa mantinieku dzīvesvieta ir šajās abās dalībvalstīs. Iestādei, kura izskata mantojuma lietu, mirušā pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta šīs regulas izpratnē ir jānosaka tikai vienā no minētajām dalībvalstīm.**

2) **Regulas Nr. 650/2012 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, neskarot iesniedzējtiesas veicamo pārbaudi, Lietuvas notāri, izsniedzot valsts mantošanas apliecību, nepilda tiesas funkcijas. Tomēr iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai šie notāri rīkojas saskaņā ar tiesu iestādes deleģētām pilnvarām vai tiesu iestādes uzraudzībā un līdz ar to var tikt kvalificēti kā "tiesa" šīs tiesību normas izpratnē.**

3) **Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta g) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja iesniedzējtiesa atzītu, ka Lietuvas notāri var tikt kvalificēti kā "tiesas" šīs regulas izpratnē, to izsniegtā mantošanas apliecība var tikt uzskatīta par "nolēmumu" šīs tiesību normas izpratnē un tādēļ šīs apliecības izsniegšanas nolūkā šie notāri var piemērot minētās regulas II nodaļā paredzētos noteikumus par jurisdikciju.**

4) **Regulas Nr. 650/2012 4. un 59. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts notārs, kurš nav kvalificējams kā "tiesa" šīs regulas izpratnē, var izsniegt valsts mantošanas apliecības, nepiemērojot minētajā regulā paredzētos vispārīgos noteikumus par jurisdikciju. Ja iesniedzējtiesa uzskata, ka šīs apliecības atbilst šīs pašas regulas 3. panta 1. punkta i) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem un tādējādi tās var uzskatīt par "publiskiem aktiem" šīs tiesību normas izpratnē, tās citās dalībvalstīs rada tādas sekas, kādas Regulas Nr. 650/2012 59. panta 1. punktā un 60. panta 1. punktā ir piešķirtas publiskiem aktiem.**

5) **Regulas Nr. 650/2012 4., 5., 7. un 22. pants, kā arī 83. panta 2. un 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, pamatojoties uz mantojuma atstājēja gribu, kā arī vienošanos starp tā mantiniekiem, var tikt noteikta tāda tiesa, kurai ir jurisdikcija mantošanas lietās, un var tikt piemērotas tādas dalībvalsts mantojuma tiesības, kas nav tās, kurām attiecīgi būtu jurisdikcija un kuras būtu piemērojamas atbilstoši šajā regulā paredzētajiem kritērijiem.**

[Paraksti]